

Pirkanmaan ilmastotiekartan yhteistyöryhmän kokous

Aika: pe 24.2.2023 klo 13–15

Paikka: Kokouskeskus Pellava, Roine / Teams

Läsnä: Katja Alakerttula, Valeria Kerkkä, Ossi Kekki, Visa Merikoski, Oona Lintunen, Liisa Hyttinen, Antti Lippo, Peer Haataja, Mari Rajala, Terhi Törmä, Arja Pihlaja, Petri Räsänen, Kari Kankaala

Yhteenvedo kokouksesta

13.00 Kokouksen avaus: Johtaja, Innovaatio- ja tulevaisuustyö, Petri Räsänen, Pirkanmaan liitto

Petri Räsänen avasi kokouksen.

13.05 Vähähiilisen kiertotalouden green deal & CCRI, kehittämispäällikkö Liisa Hyttinen, Pirkanmaan liitto

Liisa Hyttinen esitteli CCRI (Circular Cities and Regions Initiative) sekä kansallisen vähähiilisen kiertotalouden Green deal -prosessia.

CCRI

Pirkanmaan liiton rooli kiertotalouden edistämässä on ennen kaikkea mahdollistaa maakunnan yhteinen suunta ja varmistaa yhteinen tahtotila strategisesti. CCRI on osa EU:n kiertotalousohjelmaa (osa EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa). Sen tavoitteena on tukea kiertotaloutta paikallisella ja alueellisella tasolla. Mukana on 12 pilottia sekä 25 fellow'ta. Pirkanmaa ja Kiertotalous Pirkanmaa -kehittämiskeskus on yksi piloteista.

Keskeinen toimija Komission puolelta on Support office (CSO), johon Komissio laittaa paljon panoksia.

CCRI metodologian mukaisesti kaikki pilotit tekevät kartoituksen oman kaupungin tai alueensa kiertotaloustekemisestä. Lisäksi tehdään toimenpiteiden designausta sekä perinteistä raportointia.

CCRI:stä haetaan apua kehittää kiertotalousekosysteemiä. Ohjelman avulla luodaan siltaa EU-kiertotalouspöytiin ja ekosysteemeihin, sekä päästään hyödyntämään vertaisoppimista. Ohjelmassa kehitetään kiertotaloudenseurantaa mm. indikaattoreiden kehityksen kautta.

Rahoituksen osalta CCRI:n osallistujilla on etumatka horisonttirahoihin (jaossa kiertotalouteen 200 miljoonaa vuosille 2021–2027). Myös avustuksia isoihin investointisuunnitelmiin on mahdollista hakea.

Prosessi käynnistyi syksyllä 2022. Alkuvuodesta 2023 ovat startanneet aktiviteetit: roadmapin valmistelu CCRI-CSO kanssa, teemaryhmien kokoontumiset (ensimmäinen maaliskuussa). Temaattisia työskentelyryhmiä on neljä, joista Pirkanmaa on mukana kahdessa ensimmäisessä. Teemaryhmät ovat: rakentaminen, teolliset symbioosit, circular resource management sekä biotalous.

Korkeakouluyhteisö ja VTT ovat olleet hyvin kiinnostuneita, kokoustettu ennen joulua ja työpaja ollut tammikuussa 23.1.2023: fokus oli horisonttihauissa. Vielä ei olla keskusteltu yritysten kanssa CCRI:n mahdollisuuksista, mutta haluttaisiin isoja investointeja alueelle, joten kunnat ja yritykset tulevat olemaan fokuksessa jatkossa.

Vähähiilisen kiertotalouden Green deal

YM & TEM koordinoivat prosessia, lisäksi mukana on tutkimuslaitoksia. Kyseessä on yhteiskehittämisprosessi, joka alkoi kesällä 2022 ja kestää vuoden 2023 loppuun. Mukana on 85 toimijaa, keskeiset toimialat ja maakunnat.

YM:n määrittäminen green dealin tavoitteista on vuoteen 2035 mennessä: luonnonvarojen kotimainen kokonaiskulutus (RMC) ei kasva, resurssituottavuus (BKT/RMC) kaksinkertaistuu, kierrätetyn materiaalin määrä suhteessa kaikkeen käytettyyn materiaaliin (CMU) kaksinkertaistuu ja hiilineutraalius saavutetaan.

Prosessissa on mukana eri teemaryhmiä, joista Pirkanmaan liitto on mukana Kunnat, kaupungit ja Maakunnat -ryhmässä. Edellinen työpaja teemaryhmässä pidettiin helmikuussa -23 ja uusi läsnätyöpaja on tulossa 14.4. Helsingissä. Keväälle on tulossa kaikille maakunnille yhteinen info toukokuulla. Infon jälkeen jatketaan maakunnittain omalla tilaisuudella.

Kommentti Antti Lippo: Prosessi on ollut pettymys. Kunnianhimon taso on heikko, monet toimenpideluonnoksista jo toteutuksessa Pirkanmaalla ja on vaikea myydä, mitä lisäarvoa tämä tuo. Kannattaisiko meidän maakuntana pyrkiä erottautumaan muusta 85 allekirjoittajasta ja viestiä muille, että meidän kunnianhimon tasomme on EU-taso. Operoidaan suoraan EU-tason kanssa ja vahvistetaan CCRI asemaa maakunnassa. Meillä paljon vietävää EU-maille. Jos lähdetään green dealiin mukaan, luonnonvarojenkäytön vähentämistavoitteet voivat olla kiinnostavia myös EU-maille. Meidän kärkiviestimme olisi siis: ei green deal vaan CCRI. Asemoidaan enemmän EU-kerhoon kuin green deal kerhoon.

Vastakommentti Liisa Hyttinen: virkeä ja ajatuksia herättävä juttu. Pohditaan asiaa lisää green dealin kokouksissa. Meillä paljon CCRI:n suuntaan vietävää, koska me olemme lempilapsi ja edelläkävijä. He hakevat systeemistä muutosta. Kiertotalous Pirkanmaa pilotoinnin keskiössä. Green deal: pakko lähiaikoina päättää, tehdäänkö porrastus, ketkä mukana, onko kaikille vai vain edelläkävijöille. Prosessissa myös edunvalvontaa mukana. Green dealissa kannattaa olla mukana, mutta eri asia, mikä kunnianhimon taso tulisi olla. Kiertotalous life on ministeriössä pohdinnassa. Valtion tasolla luvassa leikkauksia eikä lisäyksiä.

13.35 Liikennevalomallin tulokset -työpaja, projektipäällikkö Katja Alakerttula, Pirkanmaan liitto

Seuraava Katja Alakerttula esitteli Hiilineutraali Pirkanmaa 2030 -tiekartan liikennevalomallin. Tiekartan osalta on pidetty 6 lähityöpajaa helmikuun -23 aikana, joissa ollaan asiantuntijoiden

kesken määritetty tiekartan jokaiselle teemalle omat valot. Työpajojen rakenne on pohjautunut alustukseen Pirkanmaan päästökkehityksestä, Pirkanmaan ELY-Keskuksen laatimasta päästövähennyspolusta ja sen skenaarioista sekä kuntahaastatteluista ilmenneistä ilmastoteoista ja -haasteista. Liikennevalomalli rakentuu toimenpiteiden luokitteluun vaikuttavuuden mukaan seuraavalla asteikolla:

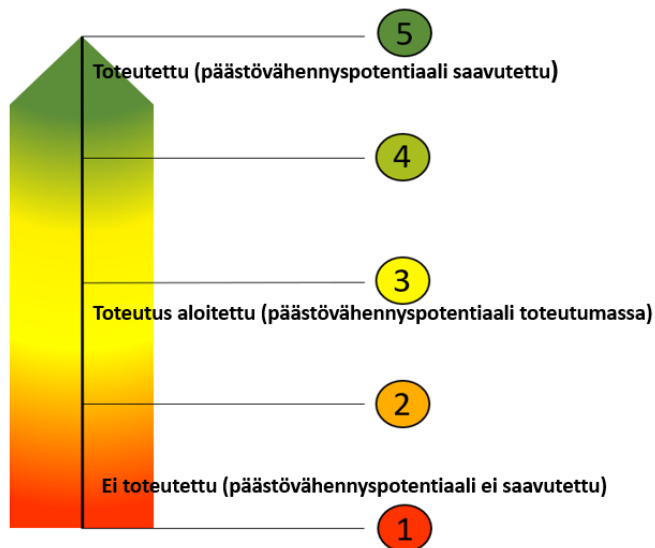
*merkittävä päästövähennyspotentiaali

**erittäin merkittävä päästövähennyspotentiaali

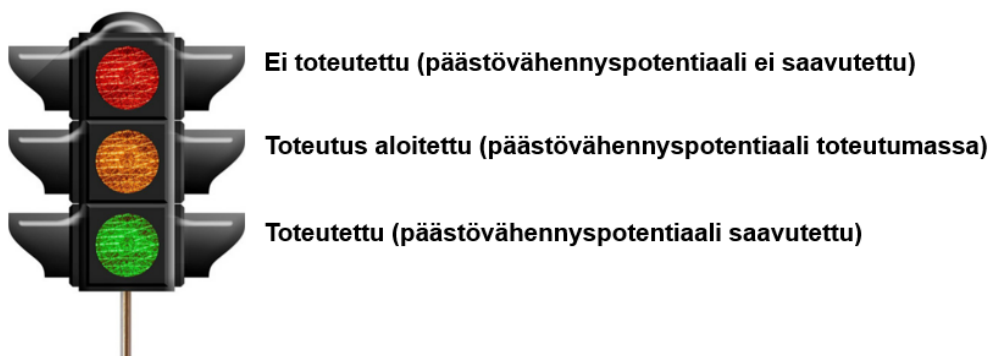
***todella merkittävä päästövähennyspotentiaali

Kolmen tähden toimenpiteillä päästään kohti rakennemuutosta ja systeemistä muutosta, joten tavoitteena on, että niiden toimenpiteiden toteutuminen edistyy maakunnassa. Vertailuvuosi toimenpiteiden edistymisessä on vuosi 2020 (tiekartan laatimisvuosi).

Liikennevalot on määritelty työpajoissa kullekin teemalle seuraavan asteikon avulla:

Liikennevalot ja niiden indikaatiot

Kokouksessa käytiin kaikki teemat läpi yksitellen. Tarkemmat tiedot teemojen toimenpiteistä löytyy esityksestä (liitteenä).

Liikenne ja liikkuminen

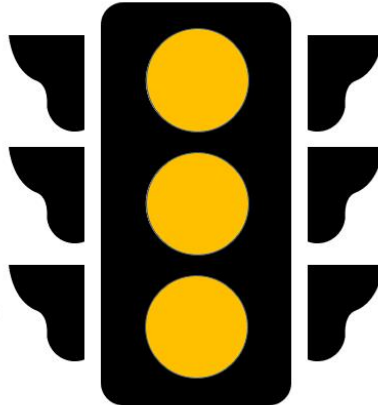
Liikenteen osalta oltiin yksimielisiä siitä, että liikenteen päästöt jatkavat vuodesta toiseen erittäin merkittävänä päästölähteenä, ja liikennesuoritteiden määrät kasvavat. Tämä tulisi näkyä myös valoissa. Isot ratikkainvestoinnit, raideliikenteen kehittäminen ja infran parantaminen ovat merkittäviä maakunnallisesti, mutta vielä on paljon tehtävää liikennesuoritteiden vähentämiseksi. Teemalle hyväksyttiin seuraavat valot:

Liikenne ja liikkuminen

Merkittävän päästövähennyspotentiaalın toimenpiteet *

Erittäin merkittävän päästövähennyspotentiaalın toimenpiteet **

Todella merkittävän päästövähennyspotentiaalın toimenpiteet ***

Energiantuotanto ja energiatehokkuus

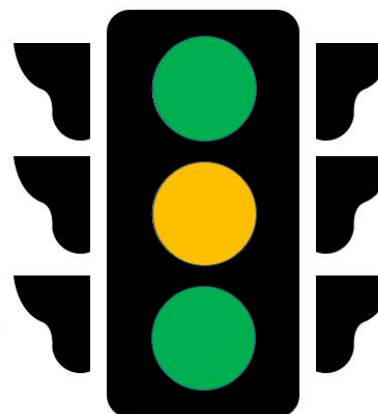
Suurin toimintaympäristön muutos vuosien 2020–2023 välillä on tapahtunut energiateemassa. Energiakriisi ja voimakas Venäjän fossiilisesta energiasta irtikytkentä ovat luoneet nopean energiasiirtymän. Teemalle hyväksyttiin seuraavat valot:

Energiantuotanto ja energiatehokkuus

Merkittävän päästövähennyspotentiaalın toimenpiteet *

Erittäin merkittävän päästövähennyspotentiaalın toimenpiteet **

Todella merkittävän päästövähennyspotentiaalın toimenpiteet ***

Yhdyskuntarakenne ja rakentaminen

Tässä teemassa nähtiin useita polkuja, jotka heijastavat muutosta toimintaympäristössä. Jatkossa mm. luonnon monimuotoisuus sekä valmistelussa oleva lainsäädäntö tulevat

vaikuttamaan rakentamiseen ja kaavoitukseen. Teemalle hyväksyttiin seuraavat valot, jotka heijastavat 1–5 portaisen asteikon arvosanaa 2 (oranssi).

Yhdyskuntarakenne ja rakentaminen

Merkittävän päästövähennyspotentiaalinen toimenpiteet *

Erittäin merkittävän päästövähennyspotentiaalinen toimenpiteet **

Todella merkittävän päästövähennyspotentiaalinen toimenpiteet ***

Elinkeinoelämän vastuulliset ratkaisut

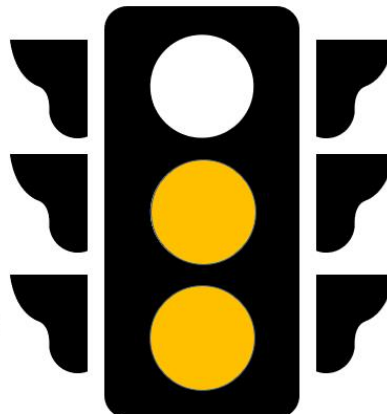
Tässä teemassa ei ole ollenkaan yhden tähden toimenpiteitä. Muutoin nähtiin, että elinkeinoelämässä on usean eri tason toimijoita, joilla osalla on erittäin kunnianhimoisia tavoitteita ja toimintatapoja. Yleisesti suunta on kohti vastuullisuutta ja hiilikädenjäljen vahvistamista. Teemalle hyväksyttiin seuraavat valot:

Elinkeinoelämän vastuulliset ratkaisut

Merkittävän päästövähennyspotentiaalinen toimenpiteet *

Erittäin merkittävän päästövähennyspotentiaalinen toimenpiteet **

Todella merkittävän päästövähennyspotentiaalinen toimenpiteet ***

Maa- ja metsätalous

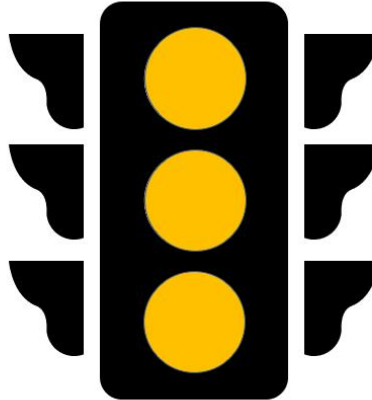
Maa- ja metsätalous tunnistettiin haastavaksi teemaksi. Yhtenä ratkaisuna teeman päästötarkasteluun voisi olla maa- ja metsätalouden hiilen sidonnan tarkastelu päästöjen sijaan. Teemalle hyväksyttiin seuraavat valot:

Maa- ja metsätalous

Merkittävän päästövähennyspotentiaalnin toimenpiteet *

Erittäin merkittävän päästövähennyspotentiaalnin toimenpiteet **

Todella merkittävän päästövähennyspotentiaalnin toimenpiteet ***

Hiilinielut ja kompensatio

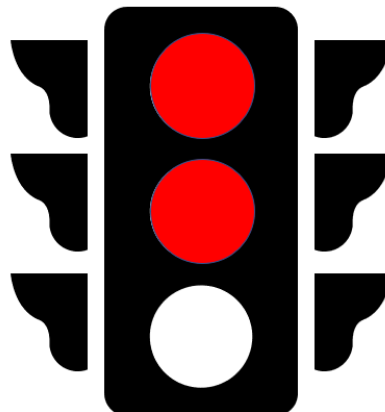
Tämä teema oli ainoa, jossa nähtiin kehitys aivan alkutekijöissään olevaksi. Tätä selittää osin se, että tieto hiilinieluista ja keskustelu kompensatiosta verrattain uusia. Varsinaisia toimenpiteitä näiden osalta ei olla vielä erityisesti tehty. Toiveena oli, että tiekartan päivityksen yhteydessä asetetaan 3 tähden toimenpiteitä tälle teemalle sekä mietitään, miten maakunnallisesti voisimme edistää markkinaehtoista kompensatiomekanismia. Kompensatio nähdään myös läheisesti osaksi elinkeinoelämän teemaa, joten niiden poikkileikkaavuutta tulisi jatkossa korostaa.

Hiilinielut ja kompensointi

Merkittävän päästövähennyspotentiaalnin toimenpiteet *

Erittäin merkittävän päästövähennyspotentiaalnin toimenpiteet **

Todella merkittävän päästövähennyspotentiaalnin toimenpiteet ***

15.00 Seuraava kokous

Seuraavasta kokouksesta tulee doodlekysely osallistujille.